

Sovražne podmornice v Mehiškem zalivu

Kanadski parnik potopljen na poti iz Halifaxa proti Bermudi. Prodiranje japonskih in siamskih čet v Burmo ustavljeno. Sovjetske armade se vale naprej proti zapadu in pade Nemce pred seboj. Angleži izvršili napade na osiščne vojaške koncentracije in italijansko letališče pri Cataniji

Corpus Christi, Tex., 29. jan.—Stotnik Alva Bernhard, poveljnik tukajšnje letalske postaje, poroča, da se je sovražna podmornica, najbrže nemška, pojavila petnajst milj od Port Aransasa v Mehiškem zalivu. On sodi, da so poleg te druge v bližini obrežja Texasa.

Bojna letala in ladje zdaj zasledujejo podmornico. Potemnevanje mesta Corpus Christi je bilo sinoči odrejeno. Sovražna podmornica je opazila posadka bojnega letala včeraj zjutraj.

San Juan, Portoriko, 29. jan.—Okrog 250 oseb, med temi več Amerikanov, je mrtvih in pogrešanih kot posledica potopa kanadskega parnika Lady Hawkins. To se je doznanilo, ko je 71 potnikov s potopljenega parnika dospelo v tukajšnje luko na krovu parnika Coama. Kapitan slednjega parnika Helgesen je dejal, da je pobral te potnike zadnji petek.

Sovražna podmornica je napadla in potopila parnik Lady Hawkins 19. januarja, ko je bil na poti iz Halifaxa, kanadske luke, proti Bermudi. Rešeni potniki so povedali, da je bil parnik torpediran brez svarila.

Lewes, Del., 28. jan.—Sovražne podmornice so potopile najdaljnji ameriški tanker na Atlantiku v bližini ameriškega obrežja, enega pa napadle, poročajo mornarični department. Potopljen je bil tanker Pan Maine, napaden pa Francis E. Powell. Koliko članov posadke se je rešilo, nazonanilo ne omenja.

Singapur, 28. jan.—Britska letalska sila je bila ojačena in je v napadih zadala težke udarce Japoncem. Poveljstvo pravi, da so britski letalci izvršili več napadov na japonske pozicije.

Ljute bitke se nadaljujejo na malajski fronti. Sveže japonske čete so se izkrcale v Endauju, 85 milj severno od Singapora.

Tokio, 28. jan.—Uradna časniškarska agencija Domej poroča, da so japonske čete okupirale Kluang in Ayer Hitam, ki ležita 50 milj severno od Singapora. V spopadih v zraku so japonski letalci sestrelili 27 britskih bojnih letal.

V Tokiju so priznali, da so zavezniške bojne ladje in letala potopile pet japonskih vojaških transportov v zalivu Macassar v bližini holandske Vzhodne Indije.

Rangoon, Burma, 28. jan.—Prodiranje japonskih in siamskih čet v to britsko kolonijo je bilo ustavljeno. Angleži in ameriški letalci so bombardirali japonske čete pri Kawkaireku, deset milj vzhodno od Molmeina, strateškega mesta.

Japonski letalci so izvršili dva napada na Rangoon v zadnjih 24 urah in vrgli na stotine bomb. V napadih, ki so se pričeli 23. decembra, so japonske bombe ubile in ranile čez tisoč ljudi.

Moskva, 28. jan.—Sovjetske armade se vale naprej proti zapadu kljub večjemu odporu s strani Hitlerjeve oborožene sile. Prvi oddelki so že vkorakali v provinco Smolensk.

Mesto Ržev, kjer se nahaja močna nemška vojaška posadka, je obkroženo s treh strani. Ržev leži 130 milj severozapadno od Moskve in napoved je, da bo kmalu v ruskih rokah. Sovjetske čete prodirajo naprej proti italijanski meji, od katere so zdaj oddaljene samo 70 milj.

Druge ruske armade se bližajo.

Premier Churchill zahteva zaupnico

Namen Hessove misije pojasnjen

London, 28. jan.—Premier Winston Churchill je v svojem 85 minut trajajočem govoru priznal poteškoče britske oborožene sile v borbi proti Japoncem na Malajskem polotoku in drugih frontah na Pacifiku, zaeno pa je zahteval zaupnico od parlamenta. "Zaupnico zahtevam, ker vidim svetlobo za temnimi oblaki. "Združeni narodi jačijo svoje sile in za vse, kar se je zgodilo, prevzamem popolno odgovornost. Amerika nam bo poslala veliko število bombnikov, ki bodo uprizarjali napade na Nemčijo. Načrte glede pomorskih operacij proti sovražniku delamo skupno."

Predlog, da parlament izreče zaupnico Churchillovi vladi, je bil že predložen. Glasovanje o tem se bo vršilo po zaključitvi debate o vojni situaciji.

Konservativec Herbert Williams je dejal, da Churchill postavlja lojalnost svoji vladi nad lojalnost narodu. "Premier je edina oseba v državi, ki je zadovoljna s svojo vlado," je dejal.

Churchill je prvič pojasnil pravi namen misije Rudolfa Hessa, Hitlerjevega zaupnika, ki je došel v Anglijo z letalom pred osmimi meseci. Premier je dejal, da je bil Hess popolnoma uverjen, da bo dobil na svojo stran kličo, ki se je ogrevala za sklenitev miru z Nemčijo in vodila opozicijo proti njegovi politiki. Ta klika naj bi strmoglavila Churchillovo vlado in potem sklenila velikodušen mir s Hitlerjem.

Laborit James Thorne je hotel vedeti, kje se Hess nahaja. Churchill mu je odgovoril, "da je tam, kjer mora biti."

Mrzajzel evropske države

Trpljenje prebivalcev se povečalo

Bern, Švica, 28. jan.—Silen mrzajzel je zajel Evropo od Španije do Turčije in od Švedske do Italije in povečal trpljenje podhranjenih prebivalcev, ki morajo zmrzovati v svojih hišah ali na bojiščih. Snežni zameti so paralizirali promet in komunikacijske zveze v mnogih krajih.

Električne centrale ob rekah so morale omejiti produkcijo električne sile in mnogo tovarn, v katerih izdelujejo bojno opremo, je moralo ustaviti obrat. V Italiji je bila produkcija elektrike znižana za 30 odstotkov. Kot posledica je bil delovni teden skrajšan na pet dni.

Reka Ren v bližini Bazla, Švica, je zamrznila prvič, odkar se ljudje spominjajo. Zamrznilo so tudi druge reke in jezera in nekatera švicarska mesta so morala znižati cestno razsvetljavo za 50 odstotkov. Iz Bukarešte, Rumunija, poročajo, da je tam mrzajzel osemnajst stopinj pod ničlo.

Angleški delavci za premešanje vladnega odbora

London, 28. jan.—Na zborovanju Britskega kongresa strokovnih unij, ki predstavlja 5,000,000 organiziranih delavcev, je bila sprejeta resolucija, zahtevo, da mora biti vladni odbor, v čigar področje spada produkcija bojne opreme, reorganiziran. Ta naglašja, da so nekateri člani sedanjega odbora demonstrirali svojo nesposobnost, zato jih je treba odstraniti in nadomestiti z novimi.

AMERIŠKI VOJAKI NA ZUNANJNJIH FRONTAH

Cete bodo kmalu v akciji, pravi Roosevelt

**POMOČ AVSTRALIJI
IN HOLANDIJI**

Washington, D. C., 28. jan.—Predsednik Roosevelt je dejal, da se šest, osem ali deset ameriških ekspedicijskih armad nahaja na strateških frontah zunaj Združenih držav. To dejstvo je omenil na konferenci z reporterji, ki so hoteli vedeti, kaj je namen ameriških čet, ki so se izkrcale v neki laki Severne Irske. Naznanilo o prihodu več tisoč ameriških vojakov v irsko luko je prej objavil vojni department.

Roosevelt je dejal, da je namen ekspedicijskih armad, ki so dospole na različne fronte, sodelovanje v vojnih operacijah proti osiščnim silam povsod, da se zagotovi poraz teh sil. On je dalje rekel, da so bili čete poslani na pomoč avstralski in holandski oboroženi sili. Te bodo sodelovale v odbijanju japonskih napadov na Avstralijo in holandsko Vzhodno Indijo.

V katerih krajih so se nadaljnje ameriške čete izkrcale, Roosevelt ni povedal. Domneva je, da so bile čete poslani v Kanado in Južno Ameriko.

Ameriške vojaške, ki so se izkrcali v luki Severne Irske, je pozdravil Archibald Sinclair, angleški letalski minister. On je pozneje dejal, da se bodo te kmalu borile proti skupnemu sovražniku.

Roosevelt je dejal, da ne more razumeti, zakaj je irski premier Eamon de Valera protestiral proti izkrcanju ameriških čet v Severni Irski, ki je britski teritorij. Premier je dejal, da protesta, ker ni bil vnaprej obveščen glede izkrcanja ameriških čet. Kot predsednik vlade, ki je razglasila svojo nevtralnost, bi moral biti informiran o izkrcanju ameriških čet.

Predsednik ni hotel komentirati Churchillove izjave v angleškem parlamentu glede ustanovitve skupnega vojnega sveta v Washingtonu. Rekel je le, da že ustanovljeni vojni sveti uspešno funkcionirajo.

New York, 28. jan.—Radijsko poročilo iz Batavije, Java, pravi, da so zavezniške čete dospole v neko luko holandske Vzhodne Indije. Ali so med temi ameriške, poročilo ne omenja.

85 srbskih četnikov padlo v bitki

Bern, Švica, 28. jan.—Belgradski list Novo Vreme poroča, da je bilo 80 srbskih četnikov ubitih v bitkah pri Užici in Požeju in nadaljnjih pet v bitki pri Pilovacu. Iz poročila je razvidno, da se bitke med četniki in osiščnimi četami vrše v različnih krajih.

Roosevelt podpisal penzijski načrt

Washington, D. C., 28. jan.—Predsednik Roosevelt je podpisal v kongresu sprejeti penzijski načrt za senatorje, kongresnike in člane kabineta. Proti načrtu je vodil boj senator Harry F. Byrd, demokrat iz Virginije.

Kelly svari pred grmadenjem živil

Chicago, 28. jan.—Župan Kelly, ki je tudi načelnik čikaške komisije narodne obrambe, je naslovil svarilo ljudem, naj ne kopicijo živil. "Kopicenje živil pomaga Hitlerju in se lahko primerja izdajstvu," se glasi svarilo.

Domače vesti

Nagla smrt starega družvenika
Sygan, Pa.—Dne 27. januarja je tukaj naglo za srčno kapjo umrl Jakob Dermota, bivši tajnik društva 6 SNPJ, star 63 let in doma iz Sestranske vasi pri Trati nad Škofjo Loko. Bil je naš star družvenik in več ko 24 let tajnik omenjenega društva. Zapuščala sina in štiri hčere.

Še en grob v Penni
Monessen, Pa.—Tukaj je umrl te dni Frank Brletič, star 54 let in doma iz Hrvaške, član društva 505 SNPJ že 23 let. Podlegel je težki operaciji v bolnišnici v Pittsburghu in zapuščala ženo ter šestero otrok, ki so vsi člani naše jednote.

Drugi grob v Pennsylvaniji
Bishop, Pa.—Te dni je v tej naselbini umrl Kenneth J. Renko, petletni sinček Viktorja Renkota, člana društva 203 SNPJ. Deček, ki je umrl naglo po dvodnevi bolezni, je bil član mladinskega oddelka pri društvu 30 SSPZ in po združitvi pri društvu SNPJ. Zapuščala starše in brata.

Prelom med Brazi- lijo in osiščem

**Spor med Perujem in
Ekvadorjem izravnano**

Rio de Janeiro, Brazilija, 28. jan.—Člani brazilske vlade so se včeraj soglasno izrekli za prelom odnosov z Nemčijo, Italijo, Japonsko in sateliti teh držav. Zaključek stopi v veljavo, ko predsednik podpiše zadevni dekret, kar se bo zgodilo danes.

Brazilski zunanji minister Oswaldo Aranha je sinoči naznanil izravnano stoletnega obmejnega spora med Perujem in Ekvadorjem in izjavil, da bosta državi podpisali pakt. Pozneje je ekvadorski zunanji minister Julio Donoso dejal, da vse sporne zadeve niso bile rešene.

Aranha ni razkril detajlov sporazuma, dejal pa je, da ta postavlja definitivno obmejno črto. Perujске čete se bodo takoj po podpisu pakta umaknile s spornega ozemlja. Likvidacija konflikta med državama je ugodila pot prelomu odnosov med Ekvadorjem in osiščem. Perujska vlada je že prej pretrgala odnose z osiščem.

Razprava o končanju spora med Perujem in Ekvadorjem je zavlekla zaključenje Vseameriške konference. Pričakuje se, da bo zaključena danes.

Truman za obdav- čenje profitov

**Senatna preiskava
trošenja denarja**

Washington, D. C., 28. jan.—Senator Harry Truman, demokrat iz Missourija in načelnik odseka, ki vodi preiskavo glede trošenja denarja za obrambne svrhe, je pri zaslišanju pred senatnim odsekom za mornarične zadeve dejal, da je za stoodstotno obdavčenje profitov. Ta odsek vodi zaslišanje o načrtu glede omejitve profitov mogočnih korporacij, ki jih vlečejo na račun narodne obrambe.

Truman je dejal, da je dobil informacije od generala Brehona Somervilla, v čigar področje spada gradnja vojaških laboratorij, da so firme, katere so dobile kontrakte, prejele \$200,000,000 več nego bi bile morale.

Senator David I. Walsh, načelnik mornaričnega odseka, je dejal, da se strinja s Trumanom glede omejitve profitov in obdavčenja teh. "Ameriško ljudstvo ne sme biti izkoriščano po brezvestnih profitarjih," je dejal.

Vlada omeji produkcijo in porabo blaga

**Hershey naznanil
povečanje armade**

**Izjeme glede vojaške
službe ostanejo**

Washington, D. C., 28. jan.—"Podvojitev obsega ameriške armade v tem letu, da bo lahko pričela ofenzivo proti osišču povsod prihodnje leto, se lahko doseže, čeprav sedanje izjeme glede vojaške službe ostanejo v veljavi," je rekel general Lewis B. Hershey, direktor naborne administracije. "Amerika bo imela armado 3,600,000 ob koncu tega leta, ne da bi pozvala k orožju poročenih moških, ki morajo skrbeti za enega ali več otrok."

Ameriška armada je štela ob začetku tega leta 1,500,000 mož v vseh branah oborožene sile, ki vključujejo mornarico, letalstvo in silo na kopnem. Že odobreni načrti predvidevajo podvojitev moštva letalske sile in ustanovitev 32 novih motornih in oklopnih divizij.

Hershey je dejal, da je v razredu 1A rezerva milijon mož že sedaj in da bo narasla na nadaljnjih 900,000 v tem letu. Druga registracija za vojaško službo se bo vršila 16. februarja, toda regulacije, nanašajoče se na poročene moške, ne bodo revidirane. Pričakuje se, da se bo dva milijona fantov v starosti 20 in 21 let registriralo v februarju. Izmed tega števila jih 1,200,000 lahko takoj vstopi v vojaško službo. Dalje se bo registriralo najmanj 8,000,000 moških v starosti 35 do 45 let. Od teh jih 50 armada dobila okrog 400,000.

"Mi ne nameravamo revidirati regulacij glede vojaške službe," je rekel Hershey. "Oni, ki se bodo skušali izogniti službi z ženitvijo, ne bodo dobili simpatij."

Armada 3,600,000 mož bo tako velika kot ona, katero je Amerika imela v prvi svetovni vojni. Na 11. novembra l. 1918, ko je bilo sklenjeno premirje, je imela Amerika armado 3,670,000 častnikov in vojakov. Od tega števila jih je 1,949,316 prišlo v Francijo.

Eksplzija ubila 34 rudarjev

**Strupeni plini ovirajo
reševalna dela**

Mount Harris, Colo., 28. jan.—34 rudarjev je izgubilo življenje pri eksploziji, ki se je sinoči pripetila v premogovniku Victor American Fuel Co. Samo štiri rudarji, ki so delali v bližini vhoda premogovnika, so se rešili.

Strupeni plini ovirajo reševalna dela. Skoro vse družine v tej mali rudarski naselbini, ki se nahaja 200 milj severozapadno od Denverja, so imele sorodniške, ki so delali v premogovniku omenjene kompanije.

Superintendent H. Johnson je dejal, da je eksplozija zajela rudarje v prostoru 5500 čevljev znotraj premogovnika. Žene in otroci rudarjev iz Craiga, Haydensa, Steamboat Springsa in drugih okoliških naselbin so prišli pred premogovnik, a so jim svetovali, naj se vrnejo domov. Ambulančni vozovi so dospeli iz sosednih naselbin in državni rudniški inšpektor Thomas Allen je odpotoval iz Denverja v Mount Harris, ko je bil obveščen o nesreči.

**Načrt glede kontrole
cen sprejet v senatu**

**HENDERSON DOBIL
VELIKO OBLAST**

Washington, D. C., 28. jan.—Donald M. Nelson, načelnik novega odbora za produkcijo bojne opreme, je naznanil, da so nadaljnje restrikcije glede produkcije in porabe blaga, ki se prodaja v trgovinah na drobno, neizbežne. Oblast glede delitve blaga v odmerkih je dobil Leon Henderson, administrator urada za kontrolo cen. V njegovo področje spada nadziranje in reguliranje prodajanja in razpečevanja blaga.

Predsednik Roosevelt je odobrill načrt, ki daje Hendersonu skoro neomejeno oblast. Regulacije glede prodajanja avtnih obodov, pnevmatik in avtomobilov so bile že prej uveljavljene. Zdaj pridejo na vrsto sladkor, volna, obleke, usnje in drugo blago.

Svarilo, da bo kupovanje oblek omejeno, je objavil R. R. Guthrie, načelnik oddelka za tekstilno in usnjeno blago. On je dejal, da ženske suknje in obleke bodo v bodočnosti izdelovali iz bombaža, rajona in rabljene volne. Pletenje nogavic in jopičev za vojaške armadi bo tudi omejeno. Odbor za produkcijo bojne opreme je proti rabi volne. Izjema je le v slučajih, ko poveljniki oborožene sile vprašajo za blago. Guthrie je svetoval, naj se ženske, ki hočejo plesti nogavice za vojaške, obrnejo na vodstvo Rdečega križa.

Nelson je dejal, da se je pojavilo pomanjkanje več vrst surovega materiala. Iz tega razloga bo vlada skrbela, da se ta rabi pri produkciji bojnih potrebščin, ne pa za civilne potrebe.

Načrt glede kontrole cen, ki ga je sponsorirala administracija in je izzval ostro kontroverzno, je bil sprejet v senatu s 65 proti 14 glasovom, nakar je bil poslan Rooseveltu v podpis. Nižja kongresna zbornica je sprejela ta načrt zadnji teden.

Načrt daje diktatorsko oblast Hendersonu glede kontrole cen. On bo določal maksimalne cene za vse produkte in farmske pridelke. V smislu provizij prej sprejetega osnutka se cene pridelkov lahko zvišajo za enajst odstotkov. Predlog senatorja Clarka, demokrata iz Missourija, da je treba "zamrzni" tudi mezde, je bil zavrnjen.

Clark je v teku debate argumentiral, da se inflacija lahko kontrolira le z reguliranjem mezd, cen pridelkov in industrijskih produktov, kar je vse to tesno povezano z narodnim gospodarstvom. On je napovedal, da se bo moral kongres baviti s tem problemom v bodočnosti.

Predsednik Roosevelt je imenoval Williama S. Knudsen in Sidneyja Hillmana za člana novega odbora, v čigar področje spada produkcija bojne opreme. Hillman je načelnik delavske divizije tega odbora. V prejšnjem odboru sta bila Hillman in Knudsen sodirektorja.

Debata o ojačanju bojne mornarice

Washington, D. C., 28. jan.—V nižji kongresni zbornici se je pričela debata o načrtu glede ojačanja bojne mornarice, ki dolega potrošnja sedemnajst milijard dolarjev. Ta vzota naj bi bila za financiranje gradnje novih bojnih ladij v prihodnjem fiskalnem letu. Mnenje prevladuje, da bo načrt sprejet z veliko večino glasov.

PROSVETA THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (sven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drama, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA

2557-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju na primer (January 31, 1942), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono- vite je pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Rooseveltova šestdesetletnica

Franklin Delano Roosevelt, predsednik Združenih držav, je jutri (30. januarja) star 60 let.

Rojstni dan je osebna zadeva ne glede na to, če je kdo tudi javna oseba—in predsednik je gotovo prva javna oseba v Združenih državah. Mi odklanjamo oboževanje oseb, radi pa priznamo slehernemu možu in ženi zasluge, ki jim grede, namreč zasluge za znanstveni in socialni napredek, zasluge za pospešitev demokracije.

Ni nam treba naštevati sijajnih zaslug, ki si jih je stekel pred- sednik Roosevelt za socialni napredek Amerike in za pospešitev demokracije vsega sveta, ker jih vsakdo pozna, ako jih hoče poznati. Če bi bodoči zgodovinar Amerike delil razdobja po osebnostih, česar ne bo storil, bi za Lincolnom takoj uvrstil Franklina D. Roosevelta, nazivajoč ga Lincolnova dvajsetega stoletja. In to bi ne bilo pretirano.

Največja demokratična vršina Rooseveltova je njegova skromnost; on se ne baha s svojimi zaslugami. Tako je tudi v zadnjih devetih letih, kar je predsednik, svoj rojstni dan izpremenil v naj- vrednejši in najčastnejši namen demokratičnega človeka—in kampanjo za znanstveno pobijanje otroške paralize. V tem se zrcali višek njegove demokratičnosti in človekoljubnosti.

Roosevelt ne želi osebnih čestitk k svoji šestdesetletnici, pač pa želi, da vsakdo namesto čestitke prispeva vsaj desetico v sklad, ki ga je on ustanovil za pobijanje omenjene težke otroške bolezni. In vsakdo, ki čuti človeško, to rad stori.

Želimo predsedniku Rooseveltu—ki danes vodi arzenal demokracije vsega sveta in ameriške oborožene sile za zmago demokracije vsega sveta—da bi še mnogo, mnogo let živel in prispeval svoje energije za popolno zmago nad otroško paralizo in prav tako za zmago nad ekonomsko in socialno paralizo, katero on prav tako sovraži kakor vsi zavedni delavci!

Težka batina, toda dobra, ker uči Ameriko—

Komisija, katero je predsednik Roosevelt imenoval takoj po japonskem napadu na Pearl Harbor na Havaju, da preišče in dožene, zakaj je bila obramba tega največjega ameriškega pomorskega oporišča na Pacifiku tako zanikrna, je zadnji teden dokončala svoje delo in predložila poročilo, katerega je predsednik objavil nekaj ur po prejemu.

Objava tako kritičnega poročila bi bila nemogoča pod totalitar- skim diktatorjem, ampak v demokratični Ameriki, kakor v demo- kratični Angliji, je vsaka važna kritična zadeva, ki se tiče javne varnosti, javna zadeva. V demokraciji je potrebno in pravilno, da ljudstvo ve, kdo je odgovoren za ta ali oni polom, za tega ali onega kozla, pa naj sta sramota in bolečina še tako veliki; potrebno je, ker demokracija se mora učiti iz svojih napak in kozlov.

Komisija, katero je vodil član federalnega vrhovnega sodišča Owen J. Roberts, je dognala vse natančno; odšla je v Honolulu in na licu mesta je zaslila 127 prič, vojake in civiliste, sploh vsako- gar, ki je imel povedati kaj konkretnega. Preiskala je korenino vse, ker je bilo mogoče in odkrila je, da sta za uspeh japonskega napada odgovorna dva vrhovna poveljnika, ki sta imela na Havaj- skem otočju svoj glavni stan, in sicer admiral Husband E. Kimmel ter general Walter C. Short.

Komisija pravi v svojem poročilu, da sta admiral Kimmel in general Short nastavno ignorirala vsa navodila, opozorila in sva- rila, ki sta jih prejela iz Washingtona. Departmenta za armado in mornarico v Washingtonu sta po navodilih predsednika Roose- velta že bto dni opozarjala omenjena dva poveljnika na Havaju, da je vojna z Japonsko neizogibna prej ali slej in naj bosta pri- pravljena na vse—toda pripravila nista nič. Zakaj? Zato, ker sta bila Kimmel in Short trdno uverjena, da je japonski napad na Pearl Harbor nemogoč!

Zamislite se, dragi čitatelj, v razmere, ki so vladale v Ameriki do 7. decembra 1941—kako je bila Amerika razdeljena na "warmongerje" in "America Firsterje." Preiskovalna komisija ne pravi ničesar o tem, toda med vrstičami v poročilu je to jasno kot beli dan. Kimmel in Short sta verjela z apizarij vred, da se Amerika lahko izogne vojni, če ne bo dražila Hitlerja in Japoncev s kakšni- mi pripravami! Nemogoče je, da bi Nemci ali Japonci prekoračili tako široko morje! Zato se Kimmel in Short nista zmenila za od- redbe "warmongerjev" v Washingtonu!

Edina krivda na strani predsednika Roosevelta in mornaričnega tajnika Knoxa ter vojnega tajnika Stimsona bi bila, ker niso bolj pazili na havajsko poveljstvo, če izvršuje, kar mu je bilo naloženo. Zdej pa pomislimo na nekaj. Recimo, da bi bil Roosevelt imel privatnega špióna za petami generalov in admiralov, ki bi bil vestno poročal, da admiral Kimmel in general Short spita na Ha- vaju recimo, da bi bil Roosevelt potem oba odstavil zaradi ne- pokorščine—in seveda bi bila vsa stvar prišla v javnost. Ali si morete misliti krik, ki bi ga bili zagnali apizariji v la America First z vsemi pacifisti in petokolonci vred: Skandal, škandal, perseku- cija! Vojni hujšak Roosevelt persekutira in šikanira dva junaka, ki sta proti vojni, ki nočeta vojne, ki nočeta izzivati Japonce! —

Predsednik Roosevelt je imel dovolj "troubila" brez disciplinir- vanja dveh zabith apizarskih poveljnikov; imel je dovolj otepa- nja od generalov v polju, senatorjev, kongresnikov, Lindberghov

Glasovi iz naselbin

Slovenski narodni muzej

Upravništvo Prosvete je pre- jelo sledečo zahvalo, ki se tiče tudi članov SNPJ.

Dragi sobrat Godina:— Potrjujem prejem letnika Pro- svete 1941 in Mladinskega lista za Slovenski narodni muzej v SND, 6409 St. Clair Ave., Cleve- land, O., in se za oboje prav le- po zahvalim.

Koliko truda in prizadevanja bi mi bilo prihranjeno, ako bi tudi drugi listi, njih uredniki in upravniki toliko pomagali k gradnji S. N. muzeja, kot poma- gate Vi pri Prosveti in SNPJ na splošno. Žal, da od drugod ni- mam zdaleka toliko sodelova- nja kot od Vas. Zato sem vam vsem iz srca hvaležen, ker vidim, da razumevate to idejo in da ste z njo v skladu, kot si sam priza- devam isto izpeljati. Hvala vam vsem skupaj in priporočam se še nadalje za naklonjenost!

Z bratskim pozdravom! Erazem Gorše, tajnik in arhivar S.N. muzeja.

Slovenski dom v Milwaukeeju

Milwaukee, Wis.—V zadnjih 20 letih smo že veliko delali, go- vorili in pisali v prid slovenske- ga doma v Milwaukeeju. Ob tej priliki mi je nemogoče v krat- kih stavkih popisati naše delo in poizrtvovalnost onih ljudi, ki so v resnici delali in dolgo vrsto let stali ob strani onih zaved- nih možakov, ki so vodili orga- nizacijo, jo obdržali pri življen- ju in končno privedli v mirno pristanišče. Veliko so morali preštati in žrtvovati ti možje, da je ta organizacija ostala pri živ- ljenju, se okrepila in zavzela pravo stališče.

Tukaj je moj namen, seznaniti naše rojake po drugih sloven- skih naseibinah, da tudi mi po- časni Milwaukeeci s težavo pri- čakujemo dneva, ko bomo odprli vrata Slovenskega doma. Upa- nje je, da se bo to zgodilo ob koncu meseca februarja tega le- ta. Kakor hitro se bo to zgodi- lo, tedaj se bomo šele začeli spoznavati in soditi, kaj je prav in kaj ni.

Ob tej priliki se spominjam iz- raza domovega blagajnika Ciri- la Muškotevca, ki je pred neka- kimi 20 leti prevzel blagajniško službo in rekel: "Toliko časa bom blagajnik, dokler ne bomo imeli Slovenskega doma." In res je obdržal besedo in še ved- no ima v oskrbi blagajniško knjigo, in zvesto služi ideji Slo- venskega doma.

Res je, da smo precej počasni, kadar delamo za koristno stvar, toda kadar protektiramo svoje lastno prepričanje, smo urni in gibčni in nihče noče biti zad- ni. Toda razmere, v katerih ži- vimo, od nas zahtevajo, da smo bolj tolerantni in bolj previdni, kadar rešujemo narodne delav- ske probleme.

Poročano je že bilo, da se je večina delničarjev SD na izred- ni seji dne 14. decembra 1941 iz- rekla za nakup dvorane SST. Da bodo pa delničarji in naši rojaki in prijatelji po bližnjih in odda- ljenih naseibinah nekoliko bolj poučeni o tej zadevi, naj dodam še to, da pogodba in kupčija je že zaključena in je v veljavi za 60 dni, od 24. decembra do 23. februarja. Posestvane stane 29 ti- soč 500 dolarjev. Lastnik je že dobil prvo vplačilo 500 dolarjev v 9 tisoč 500 dolarjev pa mora do- biti predno poteče datum pogod- be.

Pogodba se glasi, da k pose- stvu in poslopu spadajo vse mi- ze in vsa druga gostilniška in ku- hinijska oprema, ki se nahaja pod streho.

Poslopuje je v dobrem stanju in je bilo ravno moderno pre- novljeno. Kdor se želi natanč- nejše prepričati, naj se oglasi pri lastniku Franku Zajcu in vam bo radevolje razkazal in raztolma-

čil, kar boste želeli videti in ve- deti. Posestvo se nahaja na 725 W. National Ave.

Po naseibini je sedaj veliko vrvenje in odpiranje vrat, ker se vrši velika kampanja v prid do- ma. Naši neustrašeni "berači" so dobri narodni delavci, ki ve- selo tekmujejo, kdo bo dobil več prostovoljnih prispevkov in pro- dal več delnic, ki stanejo po 25 dolarjev.

Zastavo v tej kampanji do- zdaj še vedno nosi naš brat Frank Medved, ki je v enem sa- mem dnevu dobil skupaj vsoto 905 dolarjev.

Na zadnji direktorski seji, ki se je vršila 19. jan., smo sedeli in kovali načrte, kako bi nam bilo mogoče na lep način po vsej naseibini razširiti uspešno kam- panjo. Ravno sem držal roko kvisku, da dobim besedo in predložim svoj načrt, ko smo bili telefonično obveščeni, da naj zadržimo sejo, da dobimo pre- cejšnjo vsoto denarja. Tega poro- čila smo bili zelo veseli in ugiba- li, kdo ga bo prinesel. Po kratkem odmoru prihiti v dvo- rano naš urni Medved kar po dveh nogah in pred predsedni- ka izloži svoj tovor celih devet stotakov. Šele tedaj je pri- šel do sape in povedal svoj do- godljaj tega dne.

V dvorani je nastalo veselje, jaz sem si pa rekel: "Srečno! Dvorani bomo v kratkem odvze- li prvotni napis SST in ga na- domestili z novim:—Slovenski dom."

L. Ambrosich, 747.

Obisk v metropoli in drugod

Salem, Ohio.—Ker vsi čitatelji Prosvete priznajo, da se jim naj- bolj dopadejo dopisi o doživlja- jih dopisnikov, bom tudi jaz ne- kaj takega napisala, ker mogoče bo tudi katerega zanimalo. Bila sem povabljena, da se 13. dec. udeležim slavnja, ki so ga prire- dili v Clevelandu Andreju in Jo- sephini Turkman k njuni 25-let- ni letnici zakonskega življenja. Takoj smo bili vsi pripravljeni.

Omenjena dne prisredemo v avto mr. Stankoviča, ki ima za ženo hči Johna Dermote—z ma- no je bila tudi moja hči Amalija, omožena Benedik. Vozili smo se kot bi šlo po luftu in kmalu smo bili pred Narodnim domom v Clevelandu na St. Clairju. Najprvo se podamo v družabne ali klubove prostore, kjer smo našli precej obiskovalcev, ki so še zabavali vsak po svoje. Tam ugledam točaja Ivana Babnika in za tem se mi predstavi mr. Gorše. Po kratkem pogovoru naju z možem popelje v sobo št. 1, da si ogledamo stvari, ki so pripravljene za Slovenski mu- zej.

Tam so razobešene vsakovrst- ne slike. Na dveh sem videla tu- di sebe, ko sem bila na zboru JSZ 1934 in 1940. In koliko je tam še drugega gradiva ali stva- ri. Gorše se je izrazil, da ima veliko pripravljene za muzej tudi Ivan Molek, urednik Pro- svete. Ko bodo vse te stvari pri- šle na mesto, kamor spadajo, bo res nekaj zanimivega.

Potem se zopet podamo nazaj v klubove prostore in že se se- stanemo z mrs. in mr. Frank Slejko. Zraven je bil tudi Ivan Jontez, ki je rekel, da je doma iz Cerkelj na Gorenjskem. Jaz sem pa iz Radomlja, torej so na- jine rojstne vasi prav blizu sku- paj. Pri drugi mizi zagledam Milana Medveška, ki je bil z ne- ko lepo gospodično. Mislila sem si, kje je njegova žena. Kmalu pride k naši mizi in nam pred- stavi miss Anno Benigerjevo iz Chicaga, ki je drugi dan pela na Cankarjevi proslavi. Rada bi jo bila slišala, pa sem se morala še tisti večer vrniti domov.

Kmalu za tem se je bilo treba podati v spodnjo dvorano SND, kjer se je vršila slavnost. Ko

pridemo tja, jih je bilo že precej- šnje število zbranih in še vedno so prihajali. Kmalu nam pove- do, da prihajata slavnjena. In kako sta korajžna, ker sta pač mislila, da gresta na preseneče- nje mr. in mrs. Ažman. Da ste ju videli, kako sta začela debelo gledati, ko sta spoznala, da je vse to njima pripravljeno.

Prišla se je slavnost. Posed- li smo okrog miz, na katerih so bile pripravljene najboljše stva- ri. Zabavali smo se naprej in končno je prišel čas, da se poro- čita slavnjena še za nadaljnjih 25 let. Mislila sem si, kdo bo ti- ste ceremonije opravil in svoje misli tudi naglas izrazila. Pa je nekdo rekel, da se ni treba hati za Clevelandčane, ker oni se ra- zumejo na ta posel. "Boš videla, kako se boš smejala," je dostav- vil. In res je bilo tako. Nevesta je imela "šlajer" iz predpanska, katerega sta uredila mrs. Božič in Modic. Peter Šter in "paper- hanger", ki sta par poročila, sta bila oblečena, kakor pristoja ta- kemu momentu. "Levite" je bral iz tako velike knjige, da jih je bilo kar težko držati. Za "škro- pilnico" sta imela otroške kra- guljčke. Odrejen je bil "wed- ding march" po dvorani. Nihče ni zostal in šli smo za njimi. Ce- remonije so zaključili z beseda- mi: "Pri nas na Gorenjskem na- vada je ta ..."

Bolj pozno se je oglašil An- ton Jankovih, kakor tudi druž- na Poljšak, ki so rekli, da so se zamudili na seji. Tone mi je po- vedal, da se vsak mesec udeleži 12 sej, torej je zelo aktiven pri družtvih. Jaz sem mu rekla, da sem bolj aktivna pri čitanju čas- opisov, ker imam dva dnevni- ka, dva tednika in mesečnik, po- leg moram pa še svoje delo opravi- ti.

Prišel je čas, ko smo se začeli poslavljati od svojih prijateljev in se podali proti domu, kamor smo prišli, ko so petelini že peli svojo jutranjo pesem.

Na 25. dec. sem šla pa na obisk k svoji sestri mrs. Klešnik v Gi- rard, O. Vozila sem se z busom, ki je bil nabit z ljudmi in vsakdo je bil natrpan z darili, tako da je bila prava gneča. V Girard sem prišla ravno o pravem času. Ker je bilo kosilo že pripravlje- no, smo posedli k mizi in pospra- vil. Kosilo je bilo izvrstno. Na obisku je bil tudi sestrin sin Max Kotnik, ki živi v Akronu.

Po kosilu smo se podali na obisk v Niles, O. Oglasilni smo se pri družinah Logar in Žitnik. Pri obeh smo našli polno hišo obiskovalcev. To so bili njih otroci s svojimi boljimi polovi- cami. Zopet smo se vrnili nazaj v Girard, doma še malo po- sedeli in pokramljali, potem pa je prišel čas počitka, ker drugi dan je šel mr. Klešnik na delo, čeprav je bil Štefanov dan. Mi- dve sva imeli potem ves dan za pogovor. Za par ur sem šla tudi k Dežmanovim. Rada bi bila šla še kam drugam, a ni bilo časa.

Sestra mi je pripovedovala, kako je bilo v zadnji vojni v sta- ri domovini, kako je škof Jeglič zbiral armado 18-letnih fantov— in kako je bila tista armada uni- čena. Ko so bili od sovražnika napadeni, so jim puške iz rok popadle. Klicali so mamo med- tem, ko jih je sovražnik prodiral z bajonetji. Tisti mladi fantje so bili neizvezbani poslani na boji- šče.

Mislila sem, koliko človeške krvi je bilo prelite. Da bi vsaj

v tej vojni ne bila zaman prelita kri teh mladih fantov. Ampak, če bodo svet zopet tako uredili kot so ga zadnjič in če bo ostalo izkoriščanje človeka po človeku, kot je to pod sedanjim redom, tedaj se je bati, da se bo ta kr- vava in uničujoča tragedija zo- pet ponovila. Čas je že, da si ljudstva vseh narodov ustvari- jo tak svet, v katerem bo mogo- čej trajen mir. Drugače njma pomena roditi otroke samo za klanje in za profite kronanih ali nekronanih vladarjev.

Prišel je čas, ko se je bilo treba podati proti domu. Počakam, da se mr. Klešnik vrne z dela. Poslovimo se in naložimo v av- to in kmalu sem bila zopet do- ma. Doma pa me je čakalo va- bilo, da se moram udeležiti za- bave na Silvestrov večer v Če- hoslovaškem klubu, kjer bodo priredili brezplačno večerjo. Ker smo člani kluba, smo se odzvali.

Tam so bili tudi Celinovi in družina Iskra, ki so se nedavno priselili iz St. Marysa, Pa. Tudi Križajevi so bili tam. V klubo- vem odboru sta tudi dva Sloven- ca, Frank Dolinar in Ivan Kri- žaj. Zabavali smo se prav do- bro in se razšli, ko se je že skoraj začel delati dan. Tako smo prišli v leto 1942. Povabljena sem bila tudi, da se pridružim čehoslovaškimi ženam, ki so or- ganizirale klub, da bodo pletle sveterje za vojake in kar spada v to področje. Obljubila sem, da se jim tudi jaz pridružim in po- magam.

V tem letu smo imeli že pre- cej hud mraz. Ko pišem te vr- stice, je že bolje. H koncu do- pisa se želim zahvaliti družini Joseph Grum za vožnjo. Oblju- bili smo, ako bomo živi in zdravi, da pridemo pogledat, kako Detroit izgleda. Pavli Glogov- šek pa želim, da hitro ozdravi. Vsekakor upajmo, da se vidimo na ohiskem dnevu SNPJ, ki se bo vršil 4. julija v Bridgeportu.

Frances Mihevc, 476.

Glas iz Floride

Samsula, Fla.—Že dolgo ni bi- lo glasu iz tukajšnje slovenske farmerske nasebine, zato re- j bom jaz nekoliko opisal, kako se imamo. Kar se tiče farmarije, je bolj slabo, ker smo imeli pre- več deževno vreme. Oktobra meseca smo imeli veliko povod- enj, tako da nam je voda uni- čila ves prvi pridelek. Zdej se pripravljamo na pomladanski pridelek, kar pa je zopet odvis- no od vremena.

Kar se tiče društvenega živ- ljenja, pa jako lepo napreduje- mo, odkar imamo svojo dvora- no, v kateri se prirejajo veselice in družabni večeri. Tako smo priredili tudi božičnico za mladi- no. Društvo 603 SNPJ je daro- valo iz svoje blagajne dolar za vsakega člana mladinskega od- delka, za katero vsoto so kupili obrambne znamke.

Več rojakov pride v Florido na počitnice in se tako ustavi- jo v naši naseibini. Vsi se pohval- no izrazijo o naši dvorani. Za praznike je bil tukaj na obisku rojak Felix Demšhar iz Wash- ingtona, Pa., in je daroval \$5 za naš Dom. Hvala, Felix!

Čitam tudi razprave glede sta- rostne podpore, ali da bi jedno- ta ustanovila starostni sklad. Meni se vidi, da to spada fede- ralni vladi, ne pa 60,000 članom, ker mi tega sploh ne moremo rešiti. Ker ima jednota že sklad izrednih podpor, naj se zviša asessment pet do deset centov,

kolikor je pač potrebno. To bo najboljše vedel izvrševalni od- bor SNPJ. Ta naj predloži fak- te celokupnemu glavnemu odbo- ru na redni seji, ki se vrši v kratkem; in ako gl. odbor odobri povišanje asesment, naj takoj stopi v veljavo, brez da bi se de- lo na splošno glasovanje.

Čital sem tudi o preklicju slo- venskega narodnega kongresa. To je pravilno. Meni se vidi, da bo ljudstvo samo odločilo, kak- šno vlado bo hotelo. Nikdar prej nismo slišali ali čitali, da bi kak- šen minister jugoslovanske vla- de prišel v Ameriko vprašat tu- kaj živeče Slovence, Srbe ali Hrvate, kaj bi bilo bolje za de- lavce in kmete v stari domovi- ni. Zelo dvomim, da je tudi dan- drugače v tem oziru v reakcio- narnih in klerikalnih vladajočih krogih. Ironija vseh ironij je, da hočejo danes biti vsi največji demokrati, dasi so še včeraj bili vse nekaj drugega.

Tudi se mi ne vidi pravilno, da Prosveta priobčuje razne go- vore jugoslovanskih ministrov, ker nimajo sploh nobenega po- mena za nas delavce in farmar- je tukaj v Ameriki. Toliko za danes.

Jerry Hafner, 603.

Delo za Rdeči križ

Waukegan, Ill.—Članice Čital- nice SND, Gospodinjskega odse- ka SND, društvev SNPJ št. 14, 119 in 568 ter društva št. 94 ABZ so dne 16. januarja organ- izirale skupen klub, ki se imenu- je "Slovene Nat'l Home La- dies Auxiliary", katerega namen je delati za Rdeči križ. Precej- šnje število žensk je pričelo s štrikanjem takoj prvi večer. Sklenjeno je bilo, da se bodo v bodoče seje vršile vsak četrtek večer ob 7. uri v prostori Či- talnice SND, 424—10th St.

Ženske, katere so pripravile- ne pomagati, naj se prijavijo ob- zgoraj omenjenem času v Na- rodnem domu. Sicer novih čla- nic ne bo mogoče takoj zapoši- ti, ker je zmanjkalo volne v glavnem uradu Rdečega križa, vseno vam pa priporočamo, da se prijavite kakor hitro mogoče, da nam bo mogoče preskrbe- ti dovolj volne kadar ista dospe.

Albina L. Furlan.

Enumclawski drobiž

Enumclaw, Wash.—Želim omeniti, kako je tukaj v državi Washington. Dela je veliko in tudi draginja je velika. Samo za farmarje je bolj slabo, ker pri- prodaji živine in mleka ni veli- ko dobička, vsaj ne toliko kakor v zadnji svetovni vojni.

Zima je tudi nas obiskala. Bi- lo je hudo mrzlo in tudi snega je bilo nekaj, ali sedaj je že malo bolj topló vreme. Tudi iz teh krajev je odšlo že veliko fantov k vojakom na vse strani Ame- rike.

Želim, da bi se oglasil iz Mil- waukeea v Prosveti kdo od mo- jih rojakov in sošolcev od Sv. Franciška Ksav. v Savinjski do- lini. Naj še omenim, da so se od našega društva 738 SNPJ pone- srečili bratje Bob Ermenz, Čiril Ermenz in Alojz Tokin. Že- lim, da bi kmalu okrevali.

John Rosensteln, 738.

Junak

"No, kako je bilo pri zobo- zdravniku?" "Izvrstno, očka!" "Res, junak! Ti je izdri!" "Ne, ga ni bilo doma!"

Skupina ameriških vojaških letalcev.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

Mihajlovič bo pred mikrofonom svoje kratkovalne postaje v tajni planinski utrdbi položil prisego

London, 12. jan. (UP). — Jugoslovanska vlada v izgnanstvu danes imenovala za vojnega ministra generala Dražo Mihajloviča, poveljnika vojske 300.000 četnikov, ki se bojujejo proti nemcem na Balkanu.

Izvedli smo, da bo general v urah položil pred mikrofonom svoje močne kratkovalne postaje prisego. Neki jugoslovanski glednik je dejal, da bo to prejel prvič v zgodovini, da je človek, ki je na njegovo glavo razsana nagrada in ki vodi boje v stranosti svoje domovine, imenovan za vladnega ministra.

Mihajlovič je znan kot eden tistih najboljših srbskih častnikov, je oženjen in oče petih otrok. Dr. Milan Gavrilović, bivši jugoslovanski poslanik v Moskvi, bil imenovan za ministra prade-

osebja, ki je v razgovoru poudarila, da se je imenovanje dr. Mihajloviča izvršilo z namenom, da se dvigne balkansko edinstvo, da bosta po vsej verjetnosti Jugoslavija in Grčija sklenili sporazum, ki se mu bo, kot se upa, priključila tudi Tur-

... V ...

Nemci v Srbiji se umikajo

The New York Times priobčujo v svoji številki dne 13. januarja sledeči uvodnik:

"Hitler ne izvaja strateškega nameravanja samo v Rusiji. Jeseni boji in poskus uničenja upov srbskih četnikov, čeprav so izvršili z največjo divjostjo, po vsem videzu doživeli neuhajne. Po poročilih iz Angore so nemške čete vnovič pa bojnih črt, s katerih so odkorakale med 1. septembra.

Ko je prvič nemški vojni stroj prišel v Srbijo, so opravilo čiščenje prepustili Italijanom in hrvaški vojski. Nemške sile so poslali na rusko bojišče. Srbi so se umaknili v planine in odklonili čiščenje. Polkovnik Mihajlovič, sedaj njihov general in poveljnik, jih je preuredil v vojsko. S svojim borbenim delovanjem so zadali tako hude udarce, da so Nemci poslali divizijo, da bi jih pokrotila. Namalu za tem tri divizije, nato Bombniki, ki so rušili vase, in ubijanje talcev niso mogli ustaviti planinskih borcev. Četniki ujetnikov niso več jemali.

... V ...

Četniki delijo letake o novi Grško-jugoslovanski pogodbi

London, 15. jan. (ONA-JCO). — Jugoslovanski krogi so danes objavili, da so vojniki borbenega častnega voditelja vojvode Mihajloviča tajno stopili zvezo s protiosišnimi skupinami v Grčiji, Bolgariji, Rumuniji in Albaniji ter razdeljevali letake z vsebino nove jugoslovansko-grške pogodbe, ki ima v črti bodočo Balkansko zvezo.

Besedilo pogodbe je bilo doleteno vojvodi Mihajloviču, da jugoslovanskemu vojnemu ministru, in on je postal svoje delo, da pošlje svoje protinacijskimi tajnimi dru-

Jugoslovanski uradni krogi so objavili, da je postala živa in delujoča na temelju praktično izvedenja v politiki širom Balkana. Poroča se, da sta Rusija in Anglija izrazili svojo podporo sporazumu, ki je bil danes podpisan v Beogradu na načrtu sistem balkanske sodelovanja, med drugim formiranimi svezbami zakonito.

Ljudje, ki se borijo do smrti

Nekaj posebnega je bil prizor v planinskih utrdbah tam nekje v Srbiji, ko je bivši major Mihajlovič, sedaj general, prisegel zvestobo kot jugoslovanski vojni minister in obljubil, da se bo boril do smrti.

On je tisti vojščak, ki je zbral vse navdušene in odločne može, ki so prav tako pripravljeni boriti se do smrti, kar jih je bilo mogoče zbrati po nemirih, ki so nastali radi divjanskega Hitlerjevega vdora v njegovo domovino. Objestni naciji so prepustili Italijanom in Paveličevim Hrvatom, naj z tajni obračunajo. Pa se jim ni posrečilo.

Potem so poslali divizijo svojih vojakov; za njo še tri, štiri; —tudi te so bile odbite. Temu se pravi "zimski umik". Mihajlovič in njegove čete so delale čudeže. Borili so se in zmagali na svojih tleh. Prav je bilo, da ga je jugoslovanska vlada v izgnanstvu končno imenovala za voditelja te borbe.

Poskus je obupen. Mihajlovič in četniki so zmogli, da ga izvede. Oni so kal tistega, kar se bo razstrlo čez tisoče milj v Evropi, čim se bo ponudila priložnost pohojenim in mučenim ljudem, ki komaj čakajo dne, ko bodo mogli spremeniti v prah Hitlerja, njegov gestapo in Kvizlinge. — (Philadelphia Inquirer, 14/I.—1942.)

... V ...

Divjaško postopanje v Sloveniji

Washington, D. C., 13. jan. (JCO). — Iz verodostojnih, nepristranskih virov smo prejeli poročila o strašnih pregonih, ki jih izvršujejo naciji med Slovenci v Jugoslaviji.

"Iz Slovenije poročajo, da Nemci v masah preseljuje slovensko prebivalstvo deloma v vzhodno Poljsko, v zadnjem času pa tudi v Nemčijo v pokrajino Hannover, Saksoska in Slezija. Predvsem izseljujejo sedaj prebivalstvo iz krajev vzdolž Save, posebno iz okraja Brežice. Saimo iz okraja Brežice je do sedaj preseljenih v Nemčijo nad 12.000 prebivalcev. V okraju Brežice so Nemci zbrali skupaj vse otroke izpod 10 let in jih odpeljali neznanokam.

Zgodba o trpljenju slovenskega naroda je vedno strašnejša, če ne bo kmalu pomoči, bodo Slovenci popolnoma iztrebljeni."

... V ...

Besedilo zavezniške spomenice

London, 13. jan. (AP)—Besedilo resolucije, ki so jo podpisali predstavniki devetih zavezniških držav, je sledeče:

"Spodaj podpisani predstavniki vlad Jugoslavije, Belgije, Češkoslovaške, Narodnega odbora svobodne Francije, Grške, Luksemburga, Nizozemske, Norveške in Poljske izjavljajo:

1.—Da nasilstva nad prebivalstvom nasprotujemo gledišču o političnih prestopkih v vojnem času, ki so ga sprejeli vsi civilizirani narodi;

2.—Vzame se k znanju izjava, ki sta jo v zvezi s tem dala 25. oktobra predsednik Združenih držav in premier Velike Britanije.

3.—Med glavne cilje po konca-

James M. Landis, načelnik urada za civilno obrambo.

ni vojni se postavlja kazen, ki bo po organizirani pravici zadel odgovorne krivce za te zločine, pa najsi so jih sami izvršili, ali izvršitev ukazali ali se jih na kakršenkoli način udeleževali;

4.—V duhu mednarodnega soglasja je sklenjeno, da se bo urenilo a), da bodo krivci in odgovorne osebe, brez oziroma na narodnost, prijete, predani sodišču in obsojeni in b), da se bo kazen tudi izvršila.

Opolnomočeni podpisniki so podpisali zgornjo izjavo."

Ruska delavska delegacija v Londonu

Citrine pohvalil junaštvo sovjetskih čet

London, 28. jan.—Množica več tisoč ljudi je navdušeno pozdravila rusko delavsko delegacijo, ko je prišla na shod, ki se je vršil v dvorani Empress. Pred nastopom govornikov je množica prepevala Internacionalo.

Rusko delegacijo je v imenu angleških delavcev pozdravil Walter Citrine, tajnik Britanskega kongresa strokovnih unij in član Churchillove vlade. V svojem govoru je poveljeval junaštvo sovjetskih čet, "ki je dalo novo upanje in navdušenje vsemu svetu in za vedno ovrlo bajko o nepremagljivosti Hitlerjeve oborožene sile."

Citrine je opozoril poslušalce, da se Rusi ne vdajajo iluzijam. Oni vedo, da pridejo nove preizkušnje in da bo borba proti nacijem zahtevala še veliko žrtev. Nobenega dvoma ni, da bo Hitler začel novo ofenzivo prihodnjega pomlad. V naslednjih mesecih mora Velika Britanija nekaj storiti za pomoč Rusiji.

"Naše izjave glede pomoči Rusije, če jih ne podpremo dejanske, nimajo nobenega pomena," je rekel Citrine. "Ko bodo člani ruske delavske delegacije sestavili svojo poročilo o tem, kar so videli v naših tovarnah, bodo omenili tudi naše pomanjkljivosti. Oni so uverjeni, da Velika Britanija ne bo mogla izpolniti svojih obljub napram sovetom, če ne poveča produkcije bojne opreme na najvišjo mogočo stopnjo."

N. M. Švernik, načelnik ruske delegacije, je v svojem govoru naglašal, da je Rusija eno samo oboroženo taborišče, ki ni pripravljeno samo na boj, temveč se je odločilo, da mora zmagati

v tej vojni za vsako ceno. Edini cilj je popolno uničenje sovražnika.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti.)
18. decembra 1941.

Rusija je pokazala, da nemška vojska ni nepremagljiva. Ni prvič v zgodovini, da je ruski duh premagal diktatorski militarizem. Jasna Poljana — dom in grob velikega Tolstoja — je spet v ruskih rokah. Nemške čete so divjale tam malo časa, da kakor tega nikjer ne zamudijo. Ali Tolstojevega dela niso mogle uničiti. Tolstojevo delo je danes bolj živo in zanimivo, kakor je bilo pred leti, ko smo ga prvič prebrali. Mogoče pa do danes, od kar je bila napisana "Vojna in mir", njene strani niso toliko pomenile.

Leta 1812 Napoleon. Njegova vojska je že triumfirala in ropala po vseh evropskih prestolnicah. Njegova "nepremagljiva" vojska, Napoleon, ... ki je ves čas svojega vladanja dajal ukaze za invazijo Anglije, ki za noben drug načrt ni trosil toliko časa in truda in vendar tekem vsega svojega vladanja ni nikoli poskusil, da bi izvedel ta svoj načrt, ampak je šel na pohod v Rusijo — deželo, o kateri je mislil, da bi jo bilo dobro imeti za zaveznico (prepričan, ki ga je ponovno izrekel) ... Tako piše Tolstoj o njem. Pa poslušajte dalje, kako opiše diktatorja po bitki pri Borodinu: "Grozovit prizor bojišča, pokritega z mrtvci in ranjenci, po vrhu težka glava in vesti, da je bilo ubitih ali ranjenih kakih 20 generalov, ki jih je poznal osebno, pa za vest onemoglosti njegove, nekdaj tako mogočne vojske, je napravilo na Napoleona nepričakovan vtis, ker — ponavadi je rad gledal mrtve in ranjene — mislil je, da si s tem preizkuša moč svojega duha ... In ne samo ta dvojn in to uro sta bila duh in vest tega moža zatemnjena, moža, od katerega je zavisela odgovornost, za kar se je godilo, bolj kakor od vseh drugih, ki so bili udeleženi pri tem. Nikdar, od konca svojega življenja ni mogel razumeti dobrote, lepote ali resnice ali pomena svojih dejanj, ki so bila preveč nasprotna dobroti ali resnici, preveč oddaljena od vsega človeškega, da bi bil kdaj zmožen razumeti njih pomen ... Napoleon, ki ga je Previdnost namerila za mrko vlogo krivnika ljudstev, si je zagotavljal, da je cilj njegovih dejanj dobiti ljudstev, da bi nadzoroval usodo milijonov in da bi s pomočjo sile delil dobra dejanja."

Takrat je bil Borodinu. Kje je bilo — je res že bilo? — to pot? Treba bo novega Tolstoja, da bo čez sto let, če ne prej, sledil nihanju duha ruske in nemške vojske. "Več deset tisočev mrtvih je ležalo v vseh mogočih pozah in v različnih uniformah po poljih in travnikih, ki so bili v posesti družine Davidove in pa kronskih tlačanov — one njive in travnik, kjer so stotine let želi svojo žetev in pasli živino kmetje iz Borodina, Gorkija, Sevardina in Semjensovskega. Pri obvezovalni postaji je bila trava in zemlja prepojena s krvjo za razdaljo več sto metrov naokoli. Gneče mož različnih vojsk.

Ranjeni in neranjeni, s preplašenimi obrazi, so se vlekli nazaj v Možajsk (!!) iz ene vojske, in nazaj v Valujevo iz druge. Druge množice, izčrpane in lačne, so šle naprej pod vodstvom svojih oficirjev. Druge so držale teren in dalajevale s streljanjem. — Vsakdo, ki bi gledal v dizorganizirano zaledje ruske vojske, bi rekel, če bi se Francozi le še malo potrudili, da bi izginili; in vsakdo, ki bi gledal v zaledje francoske vojske, bi rekel, da bi se bilo treba Rusom le še malo potruditi in Francoska bi bila uničena. Ali niti Francozi niti Rusi se niso toliko potrudili in plamen bitke je počasi izgorel. Rusi se niso potrudili, ker niso napadali Francozov. V začetku bitke so stali tako, da so zapirali pot v Moskvo, in še so tako stali na koncu bitke kakor na začetku. — Francozi, s spomini na vse svoje prejšnje zmage v 15 letih, z zagotovitvijo Napoleono-ve nepremagljivosti, z zavestjo, da so zavzeli del bojišča in izgubili le četrtino svojih mož in da so imeli svojo "gardo" še nedotaknjeno, bi se lahko toliko potrudili ... Ni bil le sam Napoleon, ki je okusil moreči občutek, da je nekaj udarilo v mogočno vojsko in jo napravilo brez moči, ampak vsi generali in vojniki v njegovi armadi, če so bili v bitki ali ne, po vseh svojih skušnjah iz prejšnjih bitk — ko je sovražnik bežal po le eni desetini takega prizadevanja — so okusili podobnega občutka groze pred sovražnikom, ki je potem, ko je izgubil polovico svojih mož, stal prav tako preteče na koncu bitke kakor na začetku. Moralna sila napadajoče francoske vojske je bila izčrpana. Rusi so dobili pri Borodinu zmago, ne take vrste, ki je označena z zaplenitvijo kosov blaga pritrnjenega na drogove, imenovane praporji, in terena, na katerem so čete stale in stojijo, ampak moralno zmago, ki prepriča sovražnika o moralni nadvrednosti njegovega nasprotnika in o njegovi lastni nemoci. Francoski upadniki so kakor podivjana žival, ki je pri svojem napadu dobila smrtno rano, čutili, da poginjajo, pa se niso mogli ustaviti, kakor se ni mogla ruska vojska — za polovico slabotnejša — niti malo zganiti. Francoska vojska je bila še zmožna radi zaleta, ki ga je dobila, da se je valila naprej do Moskve, ali tam, ne da bi se Rusi morali še kaj truditi, je nujno poginila, krvaveča iz rane, ki jo je dobila pri Borodinu. Direktna posledica bitke pri Borodinu je bil Napoleonov brezmišeln beg iz Moskve, njegov umik po starim poti do Smolenskega, uničenje vojske 500.000 mož, ki so udri v deželo, ki je bila močnejša duha."

V Moskvi je Napoleon izdal "Razglase", pozive "Prebivalcem Moskve", ki bi bili čudno znani današnjim prebivalcem evropskih prestolnic. "Očetovska uprava, izbrana iz Vaše srede, bo tvorila Vašo občinsko ali mestno vlado ..." Kvizlingi že takrat! Pozivi za sodelovanje, pretanje. "Grozni prizori so vas naučili, kako kaznuje (Napoleon) nepokorščino in zločin." Sicer pa čitamo o onih dneh v Moskvi: "Nič novega, le da vojaki ropajo in kradejo." — "Ropanje in plenjenje se nadaljuje." V Pragi, Varšavi, Parizu, Ljubljani ni bilo drugače.

Rusi niso sodelovali. Zažgali so domove in zaloge. Poglejte, kaj pravi Tolstoj o gerila-vojni: "Izmed najbolj očitnih in uspešnih zanikanj takolimenovanih vojnih pravil je boj razkropljenih skupin proti moštvu strnjene-mu v maso. Tak boj se vedno pojavi v vojnah, ki si navzamejo narodni značaj. V takih bojih, namesto da bi si nasprotovali dve skupini druga proti drugi, se može razkrope, napadajo posamezno, zbeže, ko jih napadejo močnejše sile, ali spet napadejo, ko se ponudi prilika. Tako je bilo z gerilami v Španiji, z gorskimi plemeni v Kavkazu in z Rusi 1812. Ljudje so imenovali te vrste vojno "gerila-vojskovanje" in so mislili, da s tem, da jo tako imenujejo, tudi razložijo njen pomen. Ali taka vojna ne spada pod nikaka pravila in je naravnost nasprotna vsem dobro znanim zakonom taktike, ki je priznana kot nezmotljiva. Ti zaka-

ni pravijo, da mora napadalec v trenutku spopada koncentrirati svoje sile, tako, da je močnejši kakor njegov nasprotnik. Gerila vojna (vedno uspeša, kakor kaže zgodovina) naravnost izpodbija te zakone. To protislovje nastane radi dejstva, da vojna znanost predpostavlja, da je moč vojske identična z njenim številom. Da vojna znanost reče to, je, kakor če bi opredelili momentum v mehaniki tako, da omenijo samo maso, da izjavijo, da sta momentuma enaka ali neenaka drug drugemu kratkoin-male masi enaki ali neenaki ... Duh vojske je faktor, ki, pomnožen z maso, daje končno moč ... Proti koncu oktobra se je te vrste vojskovanja izoblikovalo v določene oblike: vsem je postalo jasno, kaj si lahko dovolijo proti Francozom, kaj ne. Zdaj so samo še poveljniki oddelkov in njihovi pomočniki, ki so se kretali po zakonih v gotovi oddaljenosti od Francozov, bili prepričani, da je veliko stvari nemogočih. Mahjne čete, ki so začele s svojim delovanjem že veliko bolj zgodaj, ki so si že ogledale Francoze od blizu, so bile prepričane, da so mogoče stvari, na katere se poveljniki velikih oddelkov niso upali niti misliti. Kozaki in kmetje, ki so se splazili med Francoze, so bili zdaj prepričani, da je vse mogoče."

Duh vojske je faktor. Ko bo bodoči pisatelj obdeloval današnje čase, bo kljub tankom in zrakovplovom še vedno moral slediti duhu armad. Da je to pot spet Rusija zlomila vero v nepremagljivost diktatorskega militarizma? Duh moralno zmago, ki prepriča sovražnika o moralni nadvrednosti njegovega nasprotnika in o njegovi lastni nemoci. Francoski upadniki so kakor podivjana žival, ki je pri svojem napadu dobila smrtno rano, čutili, da poginjajo, pa se niso mogli ustaviti, kakor se ni mogla ruska vojska — za polovico slabotnejša — niti malo zganiti. Francoska vojska je bila še zmožna radi zaleta, ki ga je dobila, da se je valila naprej do Moskve, ali tam, ne da bi se Rusi morali še kaj truditi, je nujno poginila, krvaveča iz rane, ki jo je dobila pri Borodinu. Direktna posledica bitke pri Borodinu je bil Napoleonov brezmišeln beg iz Moskve, njegov umik po starim poti do Smolenskega, uničenje vojske 500.000 mož, ki so udri v deželo, ki je bila močnejša duha."

... Dolenjka.

Globok odmev podpisa jugoslovansko-grške pogodbe

Washington, D. C., 20. januarja (JCO). — Podpis jugoslovansko-grškega sporazuma je napravil globok vtis po vsem svetu in zlasti na Balkanu. Vsa poročila iz Angore in iz Berna, ki so jih prejeli ameriški listi ali jih je objavil radio, poudarjajo ugodni vtis, ki ga je povzročil podpis jugoslovansko-grškega sporazuma po vsem Balkanu. Po vsem Balkanu balkanski narodi pozdravljajo sporazum med Jugoslavijo in Grčijo kot temelj za novo in boljše življenje balkanskih narodov. Jugoslavijo in Grčijo, ki danes vodita borbo za svobodo in neodvisnost Balkana z geslom "Balkan balkanskim narodom", gledajo vsi balkanski narodi s spoštovanjem in simpatijo. Balkanski narodi vedo, da se borba vojske generala Draže Mihajloviča bje istočasno za svobodo in neodvisnost vsega Balkana. Podpis balkanskega sporazuma med Jugoslavijo in Grčijo ni bil dobro sprejet samo v Londonu, temveč prav tako tudi v Moskvi in v Angori. Tu v prvi vrsti priobčujemo odmev izjav diplomatskih predstavnikov Jugoslavije in Grčije, g. Fotića in Diamantopolosa v washingtonskem tisku in potem značilni dopis Raya Brocka "News Times" iz Angore, kjer se odraza odmev, ki ga je grško-jugoslovanska zveza napravila na Balkanu.

... V ...

Vtis v Washingtonu

Poleg drugih washingtonskih listov tudi veliki dnevnik "Washington Post" priobčuje članek v zvezi z izjavami jugoslovanskega in grškega poslanika pri podpisovanju grško-jugoslovanske pogodbe. Poudarjajo pomen omenjenega sporazuma za obe državi podpisnici list poudarja posebno pažno ostalim balkanskim državam, ki bi pozneje utegnile pristopiti k razširjenemu sporazumu balkanske zveze. "Bolgarija", pravi list, "bo morala spremeniti svoj režim in pogotni Nemcem prijazni vladajoči razred, če bo hotela biti deležna pri političnih, vojaških in gospodarskih koristih poveljne Balkanske zveze. Narodi bodo sprejeti v

zvezo samo, če jih bodo vodile svobodno in zakonito sestavljene vlade. Kot je dejal Fotić, je cena za pristopitev zelo visoka — plača se s krvjo in znojem in ne z delom v udobnem hotelu."

"Evening Star" prinaša članek Blaiř-Bollesa, kjer našteva pedeset točke sporazuma. Bollesa poudarja važnost tega prvega koraka k ureditvi Balkanske zveze in polaga zlasti važnost na izjavo grškega poslanika Diamantopolosa, da so se odnošaji med ustanoviteljema tega sporazuma, Jugoslavijo in Grčijo, utrdili v tridesetih letih skupne borbe na bojišču in v sedanjim odporom proti silam osi.

... Vtis na Balkanu

Med poročili iz Evrope je zlasti zanimiv dopis, ki ga je poslal "New York Times" iz Angore njegov dopisnik Ray Brock. Sprememba v jugoslovanski vladi v Londonu in neposredno potem podpisane jugoslovansko-grškega sporazuma kot temelja za novo balkansko federacijo je napravilo najgloblji vtis v Bolgariji in povzročilo pravo senzacijo v turških diplomatskih krogih. Smatrajo ga za najpomembnejši dogodek od časa, ko je 1. 1938 Ataturk poskušal združiti Balkan.

"Imenovanje generala Mihajloviča za vojnega ministra se v tujih političnih in vojaških krogih smatra kot "genialna poteza", da se združi vse vdane Jugoslovane v državi in v zamejstvu, postavljajoč vojnemu ministertvu tja, kamor spada, v Srbijo. Imenovanje Milana Gavriloviča, bivšega ministra brez listnice za pravosodnega ministra, bo po splošni sodbi zelo utrdilo že itak močno vlado.

"Sprememba jugoslovanske vlade in podpisane jugoslovansko-grškega sporazuma v trenutku, ko se pričakuje novi napadi Madžarske in Bolgarije, ki jima je Nemčija izročila nadzorstvo nad Balkanom, sta važna dogodki, ki ju je turški tisk sprejel zelo toplo in z obširnimi komentarji. Ves turški tisk, poročila Brock, poudarja najvidnejša mesta generalu Mihajloviču in sporazumu, pozdravljajoč prvi korak Jugoslavije in Grčije k cilju Balkanske zveze."

"Turški narodni poslanec in pisec uvodnikov Šukru Eser pozdravlja v listu "Ulus" navdušeno generala Mihajloviča in njegovo vojsko. Husein Čaid Pačin v listu "Jeni Sabah" in Nedjmedin Sadak, urednik "Akšama", obširno pišeta o jugoslovansko-grškem sporazumu, pozdravljajoč iniciativo Jugoslavije za ustvarjenje Balkanske zveze, še pred koncem vojne.

Zanimiva je bila reakcija osišnih krogov. O tem Brock pravi sledeče: "Osišni krogi, vznemirjeni valed spremembe v jugoslovanski vladi v Londonu, so najprej ostali brez besede, potem pa kar odkrito besni zaradi pogodbe, ki jo je neki znamenit nemški diplomat imenoval "neverjetna nesramnost" dveh vlad. Nemški dopisnik "Europa News Agency" je dejal Italo Zingarelliju, italijanskemu časnikarju in strokovnjaku za balkanska vprašanja v Carigradu, da je pogodba "neznašna" in da Nemci in vstati v Zagrebu zahtevajo "uničenje vseh Srbov in vse Srbije."

... V ...

Kanada začela deliti sladkor v odmerkih

Ottawa, Kanada, 28. jan. — Vlada je naznanila delitev sladkorja v odmerkih in izjavila, da odredba takoj stopi v veljavo. Ta določa tri četrtine funta sladkorja na teden za osebo.

... Ruske bombe porušile hotel v Orlu

New York, 28. jan. — Radijsko poročilo iz Londona pravi, da so ruski letalci porušili hotel v Orlu, v katerem je stanovalo 150 nemških vojaških častnikov.

... Ali ste naročili na dnevniki "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Bojno letalo na vojaškem letališču v Norfolk, Va.

ODPLAVLJENCI

IVAN JONTEZ

(Nadaljevanje.)

Jennie je držala svojo obljubo, še več, postala je Jakobova stalna obiskovalka in precej časa tudi edina, kajti Jakobovi prijatelji niso še zvedeli, kaj je bilo doletelo fanta. Ko ga je zadel nesreča, to je, ko je planil pod avto Miss Jennie Parkerjeve, je bil brezdomec brez imena in časopisi so poročali samo toliko, da je bil tiste noči nekdo pobit z avtom, pa ne nevarno in da ga je avtomobilist sam odpeljal v neko privatno bolnišnico.

Kmalu sta postala Jakob in Jennie dobra prijatelja. Jennie je kmalu izvedela, kdo in kaj je bil Jakob in kod in kako je krmari svoj čolnček, dokler ni zadel ob pogubne čeri. In ko ji je povedal vse, kar ji je imel povedati, je začela ona:

"Če je tako, zakaj se potem ne odrešiš tistemu vašemu otročku, o katerem si prepričan, da naglo tone v naših vodah, zakaj ne preideš k nam? Pri nas te čaka bodočnost, pri vas bedno životarjenje, sam praviš tako! Med nami se boš lahko uveljavil, kakor se je tvoja prijateljica Lucija — pametna ženska! —, pri nas te ne bodo prezirali, kakor te pri vas, temveč ti dali zasluženo priznanje! Postani naš, piši angleško!"

"Ne gre," je odkimal Jakob. "Ne maram zgrešiti izdajstva nad svojim materinskim jezikom..."

"Plehek je tvoj argument, prijatelj!" se je zasmejala Jennie. "Ni ti treba zagrešiti nobenega izdajstva, v srcu lahko ostaneš Slovenec in boš ostal, toda to ne pomeni, da moraš, vse življenje pisati samo slovensko, ko vidiš, da se tvoja publika tukaj v Ameriki le prehitro krči, v starem kraju pa se ne zanimajo kdo ve kaj za vas tukaj... Kaj boš pa počel, ko se bo tvoja publika tukaj tako skrčila, da ne bo zmožna vzdrževati niti več enega tednika? Kje bo objavljala svoja dela? Ali se boš vrnil v stari kraj?"

"To ne," je odkimal Jakob, "tam ne bi imel kaj početi, odvadili smo se drug drugega, od tujili se, poleg tega pa še ta čudna razklanost v nas, ki nam ne da, da bi se počutili zadovoljne doma, ker smo popuili svoje korenine iz rodne grude ter jih presadili semkaj... in zdaj, bi rekel, prav za prav ne spadamo trdno nikamor... Ne, tam nimam kaj iskati, predolgo sem že tukaj in kakor me vežejo drobni spomini na stari kraj, tako me vežejo svetli in mračni spomini na to deželo..."

"No, vidiš?" se je zmagovalno nasmehnila Jennie. "Za tja nisi več, tudi te več ne mika tja preko, ostati hočeš tukaj in boš ostal... Ali ni torej logično, da postaneš ves naš in ali ni tvoja dolžnost napram samemu sebi, da svoje zmožnosti uveljaviš med nami? Amerika je vendar zmes narodov in vsakdo, ki kaj prispeva k njeni izgradnji, je dobrodošel. Pusti predodke, postani naš!"

Jakob je suho zakašljajal. "Bojim se, da bi bilo prepozno, tudi če bi bil pri volji... Tule notri," je pokazal na prsa, "ni vse v redu..."

Jennie s tem ni uplašila.

"Ni še tako hudo, v Arizono te pošljemo, pa boš kmalu dober," je izjavila optimistično.

"V Arizono me pošljete?" je zategnil Jakob.

"Kdo?"

"Jaz," je zardela Jennie. "Oče ima denar in jaz ga imam, po materi..."

"Hvala," je suho odvrnil Jakob, "najlepša hvala, toda nič takega se ne bo zgodilo!"

"Zakaj ne?"

"Tako... Sicer pa nikar ne govoriva o tem, utegnila bi se spreti..."

Potem je začela govoriti Jennie o Jakobovi literarni karieri v Ameriki. Samo naj začne pisati angleško, potem bo že šlo. Prepričana je, da ima talent in da se bo lahko uveljavil. Tudi ima nekaj dobrih prijateljev v literarnih krogih, ki mu bodo radi pomagali. In ona mu bo pomagala. In prej kot se bo dobro zavedel, bo priznan in slaven pisatelj, je čebljala tako navdušeno, da se ji je Jakob čutil in ugibal, odkod to navdušenje.

"Ti hočeš, da bi se prodal Ameriki za malo priznanja in mavričasto peno iz milnice?" se ji zoperstavljal. "Tej Ameriki, ki ima tako malo hvaležnosti za priseljence, ki so jo pomagali ustvariti? Ameriki, ki je imela doslej zame kot za stotisoče mojih bratov po trpljenju samo udarce, brce in prezir?"

"Jakob, ti prave Amerike še ne poznaš!" se je postavila na branik Jennie. "Ti poznaš šele tisto Ameriko, ki je na las podobna vašemu otročku — Ameriko nevede, predsodkov in pohlepa — a prave Amerike, njene duše in srca še ne poznaš... Da, da, Jakob, Amerika ima tudi dušo in srce, le da vi Evropejci vidite samo njeno raskavo, nelepo skorjo..."

"Ne bom ti ugovarjal, Jennie, lahko, da si popolnoma v pravem," je dejal Jakob mirno. "A vzlic temu... našega otoka ne zapustim, posebno, ker mi nemara ni odločenih več mnogo dni... Veš, to bi se reklo... kadar brodi tone, ga podgane zapuščajo..."

Jennie se je zasmejala.

"Vem za boljše primere: če padeš v vodo, moraš plavati ali pa utoniti! In naposled ti nisi podgana! Nič nečastnega ne bo, če prestopiš z vašega trhelega, tonečega brodiča na naš mogočni brod, na katerem boš šele lahko prišel do veljave in polnega razmaha svojih sil! Material z vašega brodiča bomo itak porabili za izpopolnjevanje svojega broda..."

"Potem se boste pa bahali, da je vaš brod narajen iz čistega ameriškega (karkoli že to pomeni) blaga..." jo je s hudobnim zadovoljstvom včipnil Jakob. "Kakopak..."

"Hudoben postajaš, Jakob. To ni lepo."

"Tudi vi ne obračate nas — material za pravo Ameriko, ki šele pride — z rokavicami!" se je Jakob zresnil ter zopet postal trpek. "Kaj vse sem pričakoval od Amerike in kaj sem našel?! Moje ljudstvo sem našel pokvarjeno, izmalicečno v groteskno podobo, da niso ne to ne ono, ne podobni samim sebi ne vam! A to še ni najhujše. Moji rojaki — vsi priseljenci — so pomagali zidati to vašo Ameriko, na temeljih iz njihovih kosti stoji, svojo mladost in energijo so ji žrtvovali, danes pa jim Amerika le z nevoljo vrže kako drobtinico in mnogi nimajo zdaj, ko so stari in onemogli, kam položiti svoje glave k počitku! In Evropa jih tudi ne mara več! Tisti, ki ste mu gradili bogastvo in moč v mladih letih, naj skrbijo za vašo starost! jim pravi!"

Jakob je za trenutek umolknil in na obraz se mu je vlegla globoka žalost.

"In ženo mi je umorila, njo, ki je pomenila zame toliko, da tega z besedami ni moči povedati..."

"Toda Jakob," je skušala ugovarjati Jennie, "mar mi nisi sam povedal, da je morala iti Zofija v tovarno zato, ker so ti rojaki, tvoji sovražniki, odtrli delo in zaslužek, te podlo izgrajili, z intrigami vrgli na cesto?..."

(Dalje prihodnjic.)

Angleška vojaka v malajski džungli.

ne bi sovražila: ti, ki so bile tvoje sentimentalne besede laž in ki lažeš zdaj, ko si z menoj tako trd in malomaren?" je vzkliknila ona in se me je ovila z rokavicami, skorajda že potolažena. Vzel sem rutico in sem ji obrisal lice.

"Tako; in zdaj bodimo lepo mirni in pametni, kakor se spodobi resnim ljudem!"

Zdi se mi, da ženska potrebuje pretiranosti za pretiranostjo. Namesto da bi postala mirna in pametna, je prešla Malva preko kramljanja v smeh, in tako sva tičala kmalu v obširnem razgovoru o vseh brezštevilnih ničevih novicah. Bila je zopet vsa lepa; vlažni blesk oči ji je pristojal, da nikoli tako.

Ali poleg nevažnih zmislov razgovora se je pletla v meni čudna vrsta zaključkov. Ko je sedela tako tesno ob moji strani, da sem čutil prijetno gorkost njenega telesa, me je nenadoma zagrabilo nekaj, kakor da nimam pod mlilim Bogom ničesar skupnega s to žensko. Zazdela se mi je tuja in daljna; videl sem brezdomno, tisoč milj globoko, ki se je odpiralo med nama. Začutil sem zoprno, a tem nedvomljivo gotovost, da ne bi nikdar govorila ob tej današnji uri, in tako, in takšnih reči, če si ne bi bila tista povsem navadna in bogme tako smešna sila, ki nam je pri drugih ljudeh kvečjemu v zabavo ter je le v lastni duši ne spoznamo, nekako nadela bele krinke na obraz; če naju ne bi bila združila s cvetnimi sanjami — zato, da se enkrat izpolni smoter, ki ni vreden obširnih komedij. Jedva se je oglasila ta zavest, že sem začutil na licih vročo rdečico srca: nerodno je zreleum in razvitemu človeku, ako se zaloti v neumnosti petošolca. Obenem pa sem moral gledati v Malvi žensko, kakršne so vse, v svoji ničevosti primerne tovarišice ničevemu možu; posodo iste smešne in samo telesne strasti, ki je vsak dan iznova dovolj predzrna, da si ponareja potni list: "Iz duše prihajam..." In moj stud jo je obliil, od las, ki so se ogrevali v solnčnem pramenu, pa do čevljevka na nogi.

"Poglej mi v oči!" sem vzkliknil zategadelj, ko se me je pravkar zopet oklenila. "Malva, med nama je na veke nemogoče! Ti da me ljubiš? Ne laži; jaz te nisem nosil v duši z lažjo... Kako bi me mogla ljubiti, ko pa vidiš in veš, kaj sem, kdo sem, kakšen sem!"

Malva me je izpustila, razkle-

ne zopet misliti na tisto, ne omenjati, ne ponavljati, za Boga ne! Tisto je tako grdo in bridko; človek mora plakati — in to je neokusno, da, in potrata prijetnih minut... Tudi jaz sem govoril; ista želja je bila nemara v mojem pogledu, četudi v jarmu zavesti in volje, da bodi še danes vse odločeno in končano. Toda med sklepom in med izvršitvijo je stal ogaben strah, ki je vse venomer odrival.

"Vidiš, dekle," sem govoril brez misli, besedo čez besedo, "tako veseja bi morala biti vedno, vse dni. Da bi takole sijale tvoje oči od sreče... Po vrtni bi te vodil, lepo in radostno, v dolgi, beli, židani obleki: samo z rožami bi morala biti vezana, z rdečimi, tuintam... Ali ne? — In ves vrt bi bil v rožah, vse same rože, težke in temno rdeče, da bi bila misel pijana od tistih vonjav... Postavila bi si hiščo, čisto za naju, samo zate in zame; in tak vrt naokoli, okrog vrta pa visok zid..."

Res, videl sem že tak vrt pred seboj. Ali nenaglo ma mi je prišlo na um, kako je pobotano med nama: da dobi to mlado, v morali in v vabljeni snagi prahranjeno telo moja last, ki ga prejmem nekega dne z voščili in blagoslovom, ob laži lepših fraz, namenjenega topemu da-capoalfine v vsakdanji, zelo neapartni in le v maločem nadživalaki rabi. Še več: rekel sem si: "Ženska, ki sedi poleg tebe, in ki ni maš do nje niti male trohice višjih pravic, je kdovekakaj pripravljena skleniti nerazumljiv kontrakt takšne narave in edine nizkotne nečistosti s pohabljenim, grbastim človekom. Ako bi videla v tvojo dušo, — in to bi morala, če bi bilo res, da te ljubi — potem bi te razumela; morala bi ti — ali vrtniti besedo, ali pa reči: Ne žaluj, prijatelj; v kraje pojdeva, kjer ni žil ljudi, zakaj, jaz nočem, da bi se rogali tistemu, ki mi je po svojem srcu in po moji ljubezni toliko drag, da je ves moja sreča... Zakaj čakam? Enkrat vendar mora biti!"

nile so se ji oči, ustnice so se napol odprle.

"Moj Bog! Kako govoriš? Rikard, kakšen je tvoj pogled?..."

Seveda, moj pogled, ki je ta čas prodiral v globino njene duše! Prijel sem jo za roke, tik nad komolecem:

"Ne ugonobi se: ženska, ki hoče biti ljubljena, ne sme trpeti smečnosti na sebi. Ne ugonobi se, Malva; ne povej ljudem, da me ljubiš! Mene, takšnega..."

Njeni pogledi so se bili tačas zakopali v moje, kakor s pestmi in z nohti; nikdar še nisem videl pri ženski takšnih oči. Glejte, in zdaj je šlo preko njih nekaj žalostnega in širokega, kakor nepopisen strah. Tako naglo je dvignila dlani pred lice, da so prsti s ploskom udarili po čelu; nato se je sklonila z vsem životom, zvila se je kakor črv, počasi, polagoma je zdrknila na kolena ter je pričela ponavljati z ječnim, bolestim, skorajda otroškim glasom:

"Jezus Kristus! Jezus... Jezus..."

"Hinavka!" sem zaklical v svoji duši. "Ti ga ne kliči!" sem dodal na glas, zaradi lepšega samo, ker pravzaprav ne verujem v Krista, tri sem rahlo in neslišno položil brstan na mizo. "Rikard!" je viknila za menoj, ko sem bil že med vrati.

"Kaj bi?"

(Dalje prihodnjic.)

Najzanesljivejša dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih čitate vsak dan?

Listen to
PALANDECH'S
RADIO BROADCAST
Featuring a Program of
YUGOSLAV FOLK MUSIC
Every Saturday, 1 to 2 P.M.
STATION WHIP
1529 Klyocycle (Top of the Dial)

TISKARNA S.N.P.J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnika, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, italijanskem, angleškem jeziku in drugih.
VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cena smerno, unijsko delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2857-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA
Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložite eden, dva, tri, štiri ali pet članov in celo družino k oni naročini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$2.00 za eno leto naročnine. Ker pa člani še plačujejo pri osvetlenju \$1.20 za tednik, se jim to priložijo k naročini. Torej sedaj ni vročka reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.
Pojava list:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.
Cena listu Prosveta je:
Za Zdrav. države in Kanado \$2.00 Za Člano in Chicago je \$1.50
1 tednik in 4.00 1 tednik in 6.00
2 tednika in 7.00 2 tednika in 11.00
3 tednika in 10.00 3 tednika in 15.00
4 tednika in 13.00 4 tednika in 19.00
5 tednikov in 16.00 5 tednikov in 23.00
Za Evropo je \$3.00
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.
PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawdale Ave.
Chicago, Ill.
Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....
1) Ime..... Čl. družstva št.....
Naslov.....
Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledenjih članov moje družine:
2)..... Čl. družstva št.....
3)..... Čl. družstva št.....
4)..... Čl. družstva št.....
5)..... Čl. družstva št.....
Mesto..... Država.....
Nov naročnik..... Star naročnik.....

Obsojenci

Vladimir Levstik
RIKARD MALLOPROU
(Nadaljevanje.)

"Takrat, ko sva si obljubila, so bile tvoje besede vesele... S samo srečo si me omamili, nov svet si mi obljubil in novo življenje... Govoril si, jaz pa sem strmela, najboljši si mi bil med vsemi, kakor modro pismo si se razoselval—o, kar naenkrat sem se zavedela, da pojem za teboj do konca sveta! In vendar"—v tem trenutku je postal njen glas oprorčen in maščevalen—"in vendar sem spoznala nedolgo potem, da nisi boljši od drugih, da ni vsem enak, da v tvojem srcu ni modrosti, ki je na tvojem jeziku... Da v tvojih delih ni globočine, ki je v tvojih besedah! Spoznala sem te—skorajda v dno duše sem ti pogledala,—in še to začutila sem, da je moja ljubezen do tebe vse čisto nekaj drugega, ne pa zaradi tistih besed in ne zaradi bleska, ki si ga naspal,—toda kaj je vse to in odkod je prišlo nad mene,—kdo bi mi povedal?"

"Zakaj me nisi nehala ljubiti, ko je bilo konec tvojih sanj?" sem vprašal nehote. "Se lagala si: igrala si, kakor da bi jih nosila v sebi, nič mi nisi pokazala izpremembe in razočaranja!"

"Zakaj?" Malva je srdito dvignila glavo, z robcem pred ustni, vsa objokana, in mi je pogledala v obraz. "Zato, ker nisem mogla nehati! Ker je bilo vseeno! Ker sem čutila, da ne bo konca, dokler živim... Zdi se mi, da za tistimi otročimi sanjami nisem prešla niti ene solze; čemu bi jo? Ali nisem priklenjena nate? Ljubila bi te, če bi mi prav povedal, da me zaničuješ; bij me, razžali me—lahko, da te poljubim zato? Ali to boli, boli... Ti ne veš, ker me ne ljubiš!"

Govorila je na ves glas, tako, da sem se z neprijetnim čustvom vprašal, ali se ne sliši v kuhinjo. Prav takrat pa je umolknila; izbruh bolečine se je umaknil novim solzam, in Malvino telo je zopet vzdrgelato od silnega joka.

"Duša moja," sem izpregovoril resnobno, "če te ne bi ljubil, me danes ne bi bilo tu." Zasmilila se mi je; prišel sem jo nagovarjati, in pomalem so postale moje besede tista zgovorna, lažnja tolažba, ki blebeče nevzdržna tjavendan in s svojo bujno publostjo duši lastno nepopisano jezo nase, izvirajoča zgolj iz studa nad zoprnostjo tuje slabosti. Dvignil sem bil Malvo k sebi, da mi je pritisnila obraz na prsi; govoril sem ji v uho, ker mi je prijala vonjava bogatih las, poljubljaj sem jo na roke in na tilnik in vsepovsod,—od časa do

časa pa sem pogledal v ogledalo na steni ter sem vsakikrat zavčutil željo, da bi si pljunil v hinavski obraz.

"Ali me res ne bi mogla pozabiti?" sem dejal vmes, navsemlepem, ko je nekoliko ponehal Malvin obup.

"Nikdar, nikdar! Ali misliš, da bi te še ljubila, če bi mogla nehati? In če bi znala—da, da te

Ameriški torpedni čolni ob obreju pri Miamiu, Fla.